

HOT ISSUE

กรกฎาคม 2562

โครงการค้ำประกันสินเชื่อเพื่อ Start-up & Innobiz มาตรการช่วยเหลือ SMEs ไทย

สำนักวิชาการ
สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร
ตาวนโหลดเอกสารใต้ที่
<http://www.parliament.go.th/library>

โครงการค้ำประกันสินเชื่อเพื่อผู้ประกอบการใหม่ และผู้ประกอบการเทคโนโลยีและนวัตกรรม (Start-up & Innobiz)

SMEs

วงเงินค้ำประกันโครงการ
8,000 ล้านบาท

innobiz

1.คุณสมบัติผู้ขอค้ำประกัน

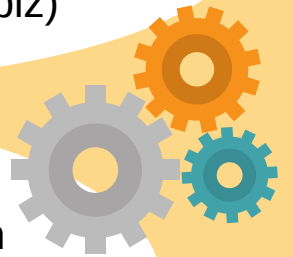
- ผู้ประกอบการใหม่ (Start-up) (อายุกิจการไม่เกิน 3 ปี)
- ผู้ประกอบการเทคโนโลยีนวัตกรรม (Innobiz)

ยื่นคำขอสินเชื่อ
อนุมัติสินเชื่อ

2.วงเงินค้ำประกันต่อราย

ประเภทกิจการ	บุคคลธรรมดา	นิติบุคคล
Start-up SMEs	ไม่เกิน 5 ลบ.	ไม่เกิน 10 ลบ.
Innobiz SMEs	ไม่เกิน 10 ลบ.	ไม่เกิน 40 ลบ.

ยื่นคำขอค้ำประกัน
ให้หนังสือค้ำประกัน

3.ค่าธรรมเนียมค้ำประกันอัตรา
ไม่เกินร้อยละ 1.5 ต่อปี

4.ระยะเวลาค้ำประกันสินเชื่อ
ไม่เกิน 10 ปี

5.รับคำขอค้ำประกันถึงวันที่
25 กุมภาพันธ์ 2564

WWW.PARLIAMENT.GO.TH/LIBRARY

กลุ่มงานบริการวิชาการ 2 สำนักวิชาการ สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร

โครงการค้ำประกันสินเชื่อเพื่อ Start-up & Innobiz มาตรการช่วยเหลือ SMEs ไทย

พิมพ์ธัญญา ฮ่องเสนาะ

วิทยาการปฏิบัติการ

กลุ่มงานบริการวิชาการ 2 สำนักวิชาการ

นโยบายการส่งเสริมและสนับสนุนวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (Small and Medium Enterprises) หรือ SMEs เป็นแนวคิดที่หลายประเทศในปัจจุบันให้ความสำคัญ รวมถึงประเทศไทยด้วย เนื่องจากวิสาหกิจประเภทดังกล่าวถือเป็นฟันเฟืองที่สำคัญในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจของประเทศ สำหรับประเทศไทยแล้ววิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs) มีสัดส่วนรายได้มากกว่าร้อยละ 50 ของผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ (GDP) ขณะที่ประเทศไทยวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมมีสัดส่วนรายได้คิดเป็นร้อยละ 42 ของ GDP และมีความสำคัญต่อตลาดแรงงานไทยเพราะมีสัดส่วนการจ้างงานถึงร้อยละ 80 ของการจ้างงานทั้งหมด (กึ่งกาญจน์ เกษศิริ และ นุชนารถ ปานทอง, 2559) โดยรัฐบาลไทยได้เริ่มนโยบายส่งเสริมและสนับสนุนวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs) อย่างชัดเจนหลังจากวิกฤตทางการเงินในปี 2540 โดยคาดหวังว่า SMEs จะเป็นช่องทางที่สำคัญในการสร้างรายได้และสร้างงานเพื่อฟื้นฟูเศรษฐกิจของประเทศ และเป็นกลไกในการแก้ไขปัญหาความยากจนและสร้างความยั่งยืนในระบบเศรษฐกิจฐานรากที่ผ่านมามีประเทศไทยดำเนินนโยบายส่งเสริม SMEs มาแล้วกว่า 15 ปี มีโครงการกว่า 1,000 โครงการ และใช้เงินงบประมาณไปเป็นจำนวนมาก ซึ่งนโยบายและมาตรการการส่งเสริม SMEs ที่สำคัญประกอบด้วยมาตรการทางการเงิน และมาตรการทางภาษีเป็นหลัก (นฤา วะสี, บุญธิดา เสงี่ยมเนตร และ ชมพูนุท มนต์ชัยตระกูล, 2562)

แต่ด้วยสภาพการณ์การเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจส่งผลให้ผู้ประกอบการ SMEs ที่เป็นผู้ประกอบการใหม่และผู้ประกอบการเทคโนโลยีนวัตกรรม (Start-up & Innobiz) ประสบปัญหาการเข้าถึงแหล่งเงินทุนสำหรับการใช้จ่ายในการดำเนินงานของกิจการตั้งแต่ช่วงเริ่มต้นของกิจการจนถึงช่วงก่อนที่จะออกจำหน่ายผลิตภัณฑ์ ซึ่งส่วนใหญ่ต้องการเงินทุนจำนวนมากเพื่อให้กิจการมีการขยายตัวแบบก้าวกระโดด รวมทั้งผลิตภัณฑ์หรือบริการที่ต้องผ่านการวิจัยและพัฒนา และการศึกษาวิเคราะห์ด้านการตลาด เพื่อให้ได้ผลิตภัณฑ์ที่ตรงตามความต้องการของตลาด ซึ่งหากมีเงินทุนไม่เพียงพอก็อาจส่งผลให้การดำเนินกิจการอาจหยุดลงหรือล้มเลิก แต่ถ้าหากสามารถหาเงินทุนมาใช้จ่ายดำเนินงานของกิจการจนสามารถวิจัยพัฒนาผลิตภัณฑ์ และทำการตลาดให้กับผลิตภัณฑ์หรือบริการ กิจการก็จะสามารถดำเนินไปได้อย่างราบรื่นและมุ่งสู่ความสำเร็จ (วชิระ เทียนเมธางกูร, 2558) การเข้าถึงแหล่งเงินทุนจึงเป็นปัจจัยสำคัญที่จะส่งผลกระทบต่อการพัฒนาศักยภาพของกิจการ โดยในมิติของการเข้าถึงแหล่งเงินทุนของ SMEs พบว่า ธนาคารพาณิชย์เป็นตัวกลางสำคัญอันดับแรกในการให้สินเชื่อกับ SMEs โดยปัจจุบันสินเชื่อที่ธนาคารพาณิชย์ให้กับลูกค้า SMEs มีจำนวน 4.4 ล้านล้านบาท หรือร้อยละ 40 ของสินเชื่อทั้งหมดของระบบธนาคารพาณิชย์ และยังมีสินเชื่อจากสถาบันการเงินเฉพาะกิจของรัฐอีกกว่า 1.4 ล้านล้านบาท โดยสินเชื่อที่ให้กับ SMEs ที่ผ่านมามีแนวโน้มขยายตัว

ในอัตราสูงถึงร้อยละ 15 ต่อปี ซึ่งจัดได้ว่าเป็นลูกค้าที่มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อระบบธนาคารพาณิชย์ไทย แต่ด้วยสถานการณ์ภาวะเศรษฐกิจถดถอย ทำให้ SMEs บางกลุ่มเริ่มขาดสภาพคล่องและความสามารถในการชำระหนี้เสื่อมลง โดยเฉพาะ SMEs ขนาดเล็กที่มีเงินทุนน้อยจะอ่อนไหวต่อการเปลี่ยนแปลงของภาวะเศรษฐกิจมากกว่ากลุ่มอื่นส่งผลทำให้การขยายตัวของสินเชื่อ SMEs ลดลงเหลือร้อยละ 4 (กึ่งกาญจน์ เกษศิริ และ นุชนารถ ปานทอง, 2559)

สำหรับสาเหตุสำคัญที่ทำให้ SMEs ไม่สามารถเข้าถึงแหล่งเงินทุนหรือประสบปัญหาข้อจำกัดในการเข้าถึงแหล่งสินเชื่อจากธนาคารพาณิชย์ เนื่องจาก SMEs ส่วนใหญ่มีสินทรัพย์ไม่เพียงพอที่จะใช้วางเป็นหลักประกันให้แก่ธนาคารพาณิชย์ โดยจากการสำรวจข้อจำกัดในการเข้าถึงแหล่งเงินทุนของ SMEs โดยสำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (สสว.) เมื่อปี 2555 พบว่า การขาดหลักทรัพย์ค้ำประกันเป็นเหตุผลที่ SMEs ระบุว่าทำให้ไม่ได้รับสินเชื่อจากธนาคารพาณิชย์มากที่สุดถึงร้อยละ 24 โดยยังต้องพึงพิงจากระบบธนาคารพาณิชย์อยู่มากแม้ค่าบริการจะสูงเพราะไม่มีทางเลือกอื่น (จันทวรรณ สุจริตกุล, 2558) ทั้งนี้ รัฐบาลได้เล็งเห็นความสำคัญในเรื่องดังกล่าว เมื่อวันที่ 26 กุมภาพันธ์ 2562 คณะรัฐมนตรีจึงมีมติเห็นชอบให้กระทรวงการคลัง โดยบริษัทประกันสินเชื่ออุตสาหกรรมขนาดย่อม (บสย.) ดำเนินโครงการค้ำประกันสินเชื่อเพื่อผู้ประกอบการใหม่และผู้ประกอบการเทคโนโลยีนวัตกรรม (Start-up & Innobiz) เพื่อเพิ่มโอกาสให้ผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในกลุ่มเป้าหมายสามารถเข้าถึงแหล่งเงินทุนในระบบได้มากขึ้น ซึ่งนอกจากจะช่วยเพิ่มความเชื่อมั่นให้แก่สถาบันการเงินในการปล่อยสินเชื่อให้แก่ผู้ประกอบการกลุ่มเป้าหมายแล้ว ยังเป็นการสร้างแรงจูงใจให้สถาบันการเงินใช้บริการค้ำประกันสินเชื่อกับบริษัทประกันสินเชื่ออุตสาหกรรมขนาดย่อม (บสย.) เพิ่มมากขึ้นด้วย (กระทรวงการคลัง, 2562 : “มาตรการให้ความช่วยเหลือผู้ประกอบการ SMEs,” 2562)

โครงการค้ำประกันสินเชื่อเพื่อผู้ประกอบการใหม่และผู้ประกอบการเทคโนโลยีนวัตกรรม (Start-up & Innobiz)

โครงการค้ำประกันสินเชื่อเพื่อผู้ประกอบการใหม่และผู้ประกอบการเทคโนโลยีนวัตกรรม (Start-up & Innobiz) เป็นมาตรการของรัฐในการช่วยเหลือวิสาหกิจขนาดกลางหรือขนาดย่อม (SMEs) ที่เป็นกลุ่มเป้าหมายคือ กลุ่มผู้ประกอบการใหม่ (Start-up) และกลุ่มผู้ประกอบการที่มีนวัตกรรมและเทคโนโลยี (Innobiz) มีวัตถุประสงค์เพื่อช่วยวิสาหกิจกลุ่มดังกล่าวให้สามารถเข้าถึงแหล่งเงินทุนให้มากขึ้นโดยผ่านกลไกการค้ำประกันของบริษัทประกันสินเชื่ออุตสาหกรรมขนาดย่อม (บสย.) โดยมีวงเงินค้ำประกันสินเชื่อรวมไม่เกิน 8,000 ล้านบาท มีรายละเอียดดังนี้ (บริษัทประกันสินเชื่ออุตสาหกรรม, ม.ป.ป.)

1. คุณสมบัติของวิสาหกิจขนาดกลางหรือขนาดย่อม (SMEs)

- 1) เป็นบุคคลธรรมดาหรือนิติบุคคลที่มีสัญชาติไทย
- 2) ประกอบกิจการโดยชอบด้วยกฎหมาย และต้องไม่ขัดต่อศีลธรรมอันดี
- 3) มีทรัพย์สินถาวรไม่รวมที่ดินมีมูลค่ารวมไม่เกิน 200 ล้านบาท
- 4) ได้รับสินเชื่อใหม่และจะต้องไม่นำไปชำระหนี้เดิมกับสถาบันการเงินผู้ให้สินเชื่อ
- 5) เป็นลูกหนี้จัดชั้นปกติหรือจัดชั้นกล่าวถึงเป็นพิเศษ ตามเกณฑ์ข้อกำหนดของธนาคารแห่งประเทศไทย
- 6) ผ่านการคัดกรองความเสี่ยงของลูกค้า ตามเกณฑ์บริษัทประกันสินเชื่ออุตสาหกรรมขนาดย่อมกำหนด

7) SMEs ที่เป็นผู้ประกอบการใหม่ (Start-up)

ต้องมีคุณสมบัติครบถ้วนตามที่กำหนด และต้องมีอายุกิจการไม่เกิน 3 ปี โดยพิจารณาจากการจดทะเบียนนิติบุคคล หรือการจดทะเบียนการค้า หรือเอกสารทางราชการ หรือเอกสารอื่นใดที่บริษัทประกันสินเชื่ออุตสาหกรรมขนาดย่อมเห็นชอบ

8) SMEs ที่เป็นผู้ประกอบการเทคโนโลยีนวัตกรรม (Innobiz)

ต้องมีคุณสมบัติครบถ้วนตามที่กำหนด และต้องมีคุณสมบัติข้อใดข้อหนึ่ง ดังต่อไปนี้

- ผ่านเกณฑ์การตรวจสอบด้วยเครื่องมือในการประเมินเทคโนโลยี TTRS (Thailand Technology Rating System) โดยศูนย์สนับสนุนและให้บริการประเมินจัดอันดับเทคโนโลยีของประเทศ สำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ (สวทช.) หรือเกณฑ์อื่น ๆ ตามที่บริษัทประกันสินเชื่ออุตสาหกรรมขนาดย่อมจะกำหนด

- มีรายชื่อผ่านการพิจารณาคุณสมบัติจากหน่วยงานรัฐ ได้แก่ สำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ (สวทช.) สำนักงานนวัตกรรมแห่งชาติ (สนช.) สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย (วว.) สำนักงานส่งเสริมเศรษฐกิจดิจิทัล (DEPA) สำนักงานเลขาธิการคณะกรรมการส่งเสริมกิจการอุทยานวิทยาศาสตร์ (สอว.) หรือหน่วยงานอื่น ๆ ที่บริษัทประกันสินเชื่ออุตสาหกรรมขนาดย่อมเห็นชอบ

2. วงเงินค้ำประกันต่อราย

- ไม่เกิน 40 ล้านบาทต่อรายรวมทุกสถาบันการเงิน และการยื่นขอให้ค้ำประกันขั้นต่ำครั้งละ ไม่น้อยกว่า 10,000 บาท

1) กรณี SMEs ประเภทบุคคลธรรมดา

- ผู้ประกอบการใหม่ (Start-up SMEs) ไม่เกิน 5 ล้านบาทต่อราย รวมทุกสถาบันการเงิน
- ผู้ประกอบการเทคโนโลยีนวัตกรรม (Innobiz) ไม่เกิน 10 ล้านบาทต่อราย รวมทุกสถาบันการเงิน

2) กรณี SMEs ประเภทนิติบุคคล

- ผู้ประกอบการใหม่ (Start-up SMEs) ไม่เกิน 10 ล้านบาทต่อราย รวมทุกสถาบันการเงิน
- ผู้ประกอบการเทคโนโลยีนวัตกรรม (Innobiz) ไม่เกิน 40 ล้านบาทต่อราย รวมทุกสถาบันการเงิน

ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับข้อกำหนดของบริษัทประกันสินเชื่ออุตสาหกรรมขนาดย่อม

3. วงเงินค้ำประกันต่อราย

- สูงสุดไม่เกิน 10 ปี

4. ค่าธรรมเนียมการค้ำประกัน

1) ผู้ประกอบการใหม่ (Start-up)

- อัตราร้อยละ 1.5 ต่อปี ของวงเงินค้ำประกันตลอดอายุการค้ำประกันโครงการ ทั้งนี้รัฐบาลเป็นผู้รับภาระจ่ายค่าธรรมเนียมค้ำประกันแทน SMEs ใน 2 ปีแรกรวมร้อยละ 2

- กรณี SMEs นิติบุคคล คิดค่าธรรมเนียมในอัตราร้อยละ 1 ต่อปี ของวงเงินค้ำประกันตลอดอายุการค้ำประกันโครงการ ทั้งนี้รัฐบาลเป็นผู้รับภาระจ่ายค่าธรรมเนียมค้ำประกันแทน SMEs ใน 2 ปีแรกจรรวร้อยละ 2

2) ผู้ประกอบการเทคโนโลยีนวัตกรรม (Innobiz)

- อัตราร้อยละ 1.5 ต่อปี ของวงเงินค้ำประกันตลอดอายุการค้ำประกันโครงการ ทั้งนี้รัฐบาลเป็นผู้รับภาระค่าธรรมเนียมค้ำประกันแทน SMEs ใน 2 ปีแรกจรรวร้อยละ 2

- กรณี SMEs ที่มีใบประเมิน TTRS คิดค่าธรรมเนียมค้ำประกันในอัตราร้อยละ 1 ต่อปี ของวงเงินค้ำประกันตลอดอายุการค้ำประกันโครงการ ทั้งนี้ รัฐบาลเป็นผู้รับภาระจ่ายค่าธรรมเนียมค้ำประกันแทน SMEs ใน 2 ปีแรกจรรวร้อยละ 2

5. ระยะเวลารับค้ำขอค้ำประกัน

- สิ้นสุดรับค้ำขอภายในวันที่ 25 กุมภาพันธ์ 2564 หรือวงเงินค้ำประกันครบ 8,000 ล้านบาทแล้วแต่เงื่อนไขใดถึงก่อน

6. สถาบันการเงินที่ร่วมโครงการ

- ธนาคารไทยพาณิชย์ ธนาคารซีไอเอ็มบี ไทย ธนาคารพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมแห่งประเทศไทย ธนาคารกรุงไทย ธนาคารกสิกรไทย ธนาคารไทยเครดิต เพื่อรายย่อย ธนาคารกรุงเทพ และธนาคารออมสิน

บทสรุปและความเห็นของผู้ศึกษา

กลุ่มวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม หรือ SMEs ถือเป็นกลุ่มธุรกิจที่มีความสำคัญ เนื่องจากเป็นกลไกสำคัญในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจและเป็นแหล่งจ้างงานที่สำคัญของประเทศ แต่ SMEs ยังมีอุปสรรคในการเข้าถึงแหล่งเงินทุนจากสถาบันการเงินเพราะส่วนใหญ่มีสินทรัพย์ที่ไม่เพียงพอที่จะใช้วางเป็นหลักประกันให้แก่ธนาคารพาณิชย์ทำให้ไม่ได้รับสินเชื่อ ซึ่งส่งผลทำให้ SMEs ขาดศักยภาพในการเติบโต รัฐบาลเห็นความสำคัญในเรื่องดังกล่าว จึงมอบหมายให้บริษัทประกันสินเชื่ออุตสาหกรรมขนาดย่อม (บสย.) ดำเนินมาตรการให้ความช่วยเหลือผู้ประกอบการ SMEs ผ่านโครงการค้ำประกันสินเชื่อเพื่อผู้ประกอบการใหม่ และผู้ประกอบการเทคโนโลยี (Start-up & innobiz) ภายใต้วงเงินค้ำประกันสินเชื่อ 8,000 ล้านบาท มีระยะเวลาค้ำประกันสินเชื่อสูงสุดไม่เกิน 10 ปี กำหนดวงเงินค้ำประกันสินเชื่อสูงสุดต่อราย ไม่เกิน 10 ล้านบาท สำหรับผู้ประกอบการใหม่ (Start-up) และไม่เกิน 40 ล้านบาท สำหรับผู้ประกอบการเทคโนโลยีนวัตกรรม โดยมีค่าธรรมเนียมการค้ำประกันในอัตราไม่เกินร้อยละ 1.5 ต่อปี ของวงเงินค้ำประกันสินเชื่อ

การดำเนินมาตรการดังกล่าวจึงเป็นการช่วยให้ผู้ประกอบการธุรกิจ SMEs กลุ่มผู้ประกอบการใหม่ (Start-up) และผู้ประกอบการเทคโนโลยีนวัตกรรม (Innobiz) ให้สามารถเข้าถึงแหล่งเงินทุนในระบบได้มากขึ้น อันเป็นการเพิ่มผลิตภาพ สร้างมูลค่าเพิ่มทางธุรกิจ เพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของ SMEs และเสริมสร้างความแข็งแกร่งของอุตสาหกรรมในประเทศ ส่งผลต่อการเพิ่มของผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ (GDP) ของ SMEs และ GDP ของประเทศ นอกจากนี้ยังเป็นการบูรณาการเชื่อมโยงเครือข่ายของภาครัฐและเอกชน เพื่อให้การช่วยเหลือ SMEs ในกลุ่มเทคโนโลยีนวัตกรรมเป็นรูปธรรมมากยิ่งขึ้นอีกด้วย

อย่างไรก็ตามแม้ว่าภาครัฐจะมีมาตรการในการช่วยเหลือกลุ่มธุรกิจ SMEs แต่เพื่อความอยู่รอดของธุรกิจ ผู้ประกอบการไม่ควรพึ่งพาการสนับสนุนจากภาครัฐแต่เพียงฝ่ายเดียวเท่านั้น ผู้ประกอบธุรกิจควรดำเนินการช่วยเหลือตนเอง เช่น การค้นหาทุนให้เปล่าหรือเงินทุนสนับสนุนจากหน่วยงานต่าง ๆ เพื่อใช้ในการวิจัยและพัฒนาผลิตภัณฑ์ การสร้างเครือข่ายและพันธมิตรร่วมกันระหว่างผู้ประกอบการด้วยกันเพื่อแลกเปลี่ยนสินค้าและบริการ นอกจากนี้ควรมีการวางแผนธุรกิจและการเงิน ปรับปรุงพัฒนาผลิตภัณฑ์ และเรียนรู้สิ่งใหม่ ๆ ใช้ความคิดสร้างสรรค์อยู่เสมอเพื่อให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของสิ่งแวดล้อมและเทคโนโลยี โดยให้เป็น SMEs ที่ประสบความสำเร็จและเติบโตได้อย่างแข็งแกร่ง สามารถเป็นรากฐานอันมั่นคงในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจไทยต่อไป

บรรณานุกรม

- กระทรวงการคลัง. (2562). ข่าวกระทรวงการคลัง ฉบับที่ 025/2562 เรื่อง มาตรการช่วยเหลือผู้ประกอบการ SMEs ผ่านโครงการค้ำประกันสินเชื่อเพื่อผู้ประกอบการใหม่และผู้ประกอบการเทคโนโลยีนวัตกรรม (Start-up & Innobiz). สืบค้น 18 มิถุนายน 2562 จาก <http://www.fpo.go.th/main/getattachment/News/Press-conference/10495/025-2562-แถลงข่าว-Startup-Innobiz.pdf.aspx>
- กึ่งกาญจน์ เกษศิริ และ นุชนารถ ปานทอง. (2559). แหล่งเงินทุนสำหรับ SMEs ไทย...หัวใจนักสู้. สืบค้น 18 มิถุนายน 2562 จาก https://www.bot.or.th/Thai/ResearchAndPublications/DocLib_/Article27_10_59.pdf
- จันทวรรณ สุจริตกุล. (2558). แหล่งทุน SMEs เพื่อยกระดับการแข่งขันไทย. สืบค้น 20 มิถุนายน 2562 <https://www.tci-thaijo.org/index.php/ratthapirak/article/view/38260/31723>
- ชนภา วะสี, บุญธิดา เสี่ยงมเนตร และ ชมพูนุท มนต์ชัยตระกูล. (2562). นโยบายส่งเสริม SMEs: เราไปถึงสิ่งที่คาดหวังหรือยัง. สืบค้น 18 มิถุนายน 2562 จาก https://www.pier.or.th/wp-content/uploads/2019/03/aBRIDGEd_2019_005.pdf
- บริษัทประกันสินเชื่ออุตสาหกรรมขนาดย่อม (บสย.). โครงการโดย บสย. ที่รัฐให้การสนับสนุนโครงการค้ำประกันสินเชื่อเพื่อผู้ประกอบการใหม่และผู้ประกอบการเทคโนโลยีนวัตกรรม (Start-up & Innobiz). สืบค้น 19 มิถุนายน 2562 จาก https://www.tcg.or.th/customer_startup.php
- มาตรการให้ความช่วยเหลือผู้ประกอบการ SMEs ผ่านโครงการค้ำประกันสินเชื่อ เพื่อผู้ประกอบการใหม่และผู้ประกอบการเทคโนโลยีนวัตกรรม (Start-up & Innobiz). (2562). สืบค้น 19 มิถุนายน 2562 จาก <https://www.thaigov.go.th/news/contents/details/18987>
- วชิระ เทียนเมธางกูร. (2558). หุบเขาแห่งความตาย (Valley of Death) : หายนะของ Startup และ 10 กลยุทธ์เพื่อการอยู่รอด. สืบค้น 24 มิถุนายน 2562 จาก <http://www.fpo.go.th/main/getattachment/Economic-report/State-Savings-and-Investment-Status-Report/5425/CNT0014518-1.pdf.aspx>